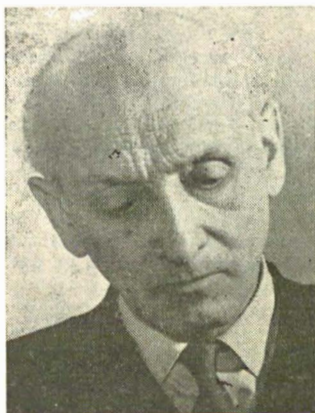

Omului și Cel care primește palme, în planul conceptului *duratei*. Deocamdată, vrem să semnalăm faptul că Leonid Andreev a fost primul dramaturg simbolist care a pus atât de net (și cu atât succes) problema simbolismului concret în dramaturgie. Remarcabila experiență a lui Andreev nu s-a soldat doar cu piese valoroase, unele dintre ele adevărate capodopere, ca a demonstrat posibilitatea unui simbolism concret, care să nu fie cu nimic mai prejos decît simbolismul abstract.

Problema, pe care aici o enunțăm numai, este, însă, următoarea: în piesele sale abstracte, Andreev a continuat preocuparea dramaturgilor simbolști de a crea un nou tip de piesă. Crearea unei dramaturgii simboliste concrete nu implică, oare, renunțarea la această preocupare? Adică, indiferent de valoarea pieselor și de marea descoperire făcută de Andreev (posibilitatea unei dramaturgii simboliste concrete), aceasta nu va reprezenta

o reîntoarcere la vechiul tip de dramaturgie, pendulînd între tragedie sau dramă, pe de o parte, și comedie, pe de alta? Cu alte cuvinte, simbolismul concret este semnalul doar al unei victorii, sau și al unui faliment estetic?

Un răspuns surprinzător și indirect la această chestiune ni-l dă *cel de-al treilea grup de piese* ale lui Andreev: *piesele sale* într-un act. Evident, acestea din urmă nu alcătuiesc un grup separat, numai pentru motivul că sînt mai scurte decît celelalte. Piesele într-un act ale lui Andreev trădeză o preocupare neașteptată, nu numai pentru dramaturgia, ci și pentru proza sa, preocuparea pentru dihotomie, pe care n-o întîlnim la nici unul dintre grupurile precedente de piese. Așadar, alături de *dramaturgia simbolistă abstractă* și de *dramaturgia simbolistă concretă*, întîlnim la Leonid Andreev și *dramaturgia dihotomică*.

Moni Ghelerter

Ne luăm rămas-bun de la un mare artist. Unul dintre cei mai buni și mai subtili regizori. A fost autorul unor spectacole care au îmbogățit și propulsat mișcarea teatrală românească. O specială acuitate a sensibilității, un rafinament al gustului estetic, o știință sigură a observației și sugestiei au făcut din operele sale adevărate bijuterii. De numele lui se asociază biruințele secnice ale multor scriitori români, ale căror piese le-a relevat și impus. Prin harul său, pagini ilustre ale dramaturgiei universale au trăit în versiuni unice și irepetabile. Dominanta spectacolelor sale a constituit-o întotdeauna însușirea de a dezvălui ceea ce se află dincolo de acțiuni, de gesturi, de cuvinte. Și, anume, întrebările fundamentale ale existenței. Cele care o articulează, investind-o cu un sens și o emoție superioară. Deslușind dincolo de aparențe sau de soluțiile lesnicioase, Moni Ghelerter îmbina destinul fiecărui personaj cu disponibilitățile interpretului, orchestrînd desăvîrșit distribuțiile și conducîndu-le la împlinire. Nenumărați actori — iar eu mă număr printre ei — au beneficiat de această vocație rară. Moni Ghelerter descifra, scotea la iveală, indemna și cizela posibilitățile actorului de a fi ceea ce, adesea, el însuși nu bănuia că este. Și, astfel, a trasat nu numai itinerariile unor eroi ai dramaturgiei, dar și drumurile unor interpreți. După care, ca orice creator, se retrăgea modest, lăsînd să-i vorbească opera. Această operă însemna, de fiecare dată, un moment de vîrf al teatrului românesc.

Ne despărțim astăzi de un om ai cărui ultimi ani au fost o sfîșietoare luptă cu maladia, regresivă și întunerică. Dar, dacă moartea a luat cu ea o ființă istovită de acest război — ce nu cunoaște decît unul și același învingător —, ea nu poate răpi atîtea creații, prin care viața s-a completat pe sine și s-a valorificat, trecînd în garanția înțeleșului și în custodia duratei.

Radu Beligan